

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Typ posudku: posudek vedoucího práce

Autor práce: Bc. Zuzana Kajňáková

Název práce: Přístup agentur práce ke starším uchazečům o zaměstnání

Autor posudku: Mgr. Martin Nekola, Ph.D.

Předložená diplomová práce se zabývá tématem možné diskriminace starších uchazečů o práci agenturami práce. Jedná se o velmi aktuální téma nejen z pohledu demografického stárnutí populace, ale také vzhledem ke snaze o zapojení agentur práce do státní politiky zaměstnanosti. Práce si tak klade velmi relevantní otázku, kde v řetězci agentura, personalista a liniový manažer firmy poptávající zaměstnance vlastně dochází k diskriminaci starších uchazečů o práci a jaké důvody k ní vedou.

Pro zodpovězení těchto otázek si autorka zvolila kvalitativní přístup, kdy pomocí polostrukturovaných rozhovorů a focus group s několika konzultanty agentur a firemními personalisty hledá faktory vedoucí k diskriminaci a také možnosti řešení tohoto problému. Autorka zároveň pracuje s relevantními veřejněpolitickými dokumenty, statistikami a své závěry částečně opírá o vlastní zkušenost z práce jak v agentuře, tak v personálním oddělení.

1) Formální stránka práce

Po formální stránce práce splňuje nároky na závěrečnou práci, přesto se nevyhnula překlepům, chybám a nejednotným citacím (např. na str. 15 píše „Podle Vidovičové představuje ...“, ale dále v textu není žádný odkaz. Až na konci odstavce je Vidovičová, Rabušic 2005; Palmore je někdy uváděn jako Palmer atd.).

2) Metodologie

Zvolená metodologie odpovídá cílům práce a položeným otázkám a autorka dostatečně dokumentuje použité metody sběru dat (počet oslovených respondentů a provedených rozhovorů, struktura rozhovoru, termíny rozhovorů, podíl konzultantů z agentur a personalistů atd.) a etický aspekt práce v terénu. Oproti tomu není jasné, co autorka myslela tím, že se snažila o „objektivitu“, ale její zkušenost jí neumožnila „nezaujaté“ nazírání problematiky. Je tedy její práce zaujatá ... a jakým způsobem? A jak se otázka objektivitě řeší v kvalitativním výzkumu?

Z hlediska zdrojů vychází autorka především z domácích zdrojů, někdy nejasné kvality (studentské závěrečné práce apod.). Až na jednu výjimku nepracuje s publikacemi Evropské nadace (EUROFOUND), která se problematice zaměstnávání starších pracovníků věnuje a publikovala na toto téma několik aktuálních publikací.

Celkově také autorka prakticky nepracuje se statistikami a dalším údaji, které by jí umožnily lépe vykreslit povahu a rozsah problému. Práce tak obsahuje různé výběrově zařazené údaje a sekundární analýzy bez jasného smyslu a především komentáře samotné autorky.

3) Teoretická východiska

Teoretická východiska jsou zpracována spíše povrchně a vytvářejí obecný rámec pro další analýzu (spíše než její přesné zaměření). V této souvislosti je nutné poznamenat, že chybí teoretická reflexe samotného tématu práce a položených výzkumných otázek. Např. v části o ageismu není jasné, zda

je ageismus, pojem, teorie (a proč) nebo ideologie (viz strana 18) a proč je určitý přístup „extremistický“ (str. 19). Také jsem nezaznamenal využití popsané typologie ageismu a jeho zdrojů při návrhu a provedení empirického šetření (takové propojení by posunulo práci mnohem dále, resp. hlouběji a umožnilo by autorce na závěr nejen pouze shrnovat, ale zobecňovat k teorii!).

Následují velmi obecné části o selhání trhu (není např. jasné, jak konkrétně selhává trh práce), veřejném zájmu a selhání státu. Není jasně zdůvodněná návaznost těchto konceptů na sebe ani na výzkumné otázky a téma práce a autorka čerpá z velmi omezeného počtu zdrojů. Opět platí, že tato část (přestože oproti první verzi rozšířená) nenavazuje na část empirickou a je tak spíše uměle zařazena, aby práce obsahovala nějakou teorii. Je navíc ukončena odstavcem, kde autorka bez jakékoliv evidence (pouze „dle mého názoru“) vyslovuje několik zásadních tvrzení o pojetí státu v ČR a v západní Evropě.

4) Přehled poznatků

Účelem této kapitoly mělo být přehledné shrnutí dostupných poznatků a jejich vzájemné provázání. Nicméně ani jedno se autorce úplně nepodařilo. Chybí jasná strukturace kapitoly (proč jsou zařazeny právě tyto poznatky a jak spolu souvisejí), což dokumentuje i název kap. 4.1 Osoby nad 50 let v číslech (jako kdyby statistiky prezentované ve 4.2 nebyly čísla). Jednak tato část opět obsahuje řadu tvrzení, která nejsou dostatečně doložena (např. str. 31 „Statistika tedy nepotvrzuje obrázek strádající osoby, který se možná někomu pod pojmem senior vybaví.“ nebo str. 40 „... nicméně lze usuzovat, že mnoho osob upřednostňuje před nezaměstnaností předčasný odchod do důchodu.“) a/nebo komentována samotnou autorkou (např. údaje o ochotě platit si své vzdělání – co z toho vyplývá pro situaci skupiny 50+ na trhu práce a výzkumné otázky?). V části o nezaměstnanosti osob 50+ také pracuje pouze s údaji za léta 2010-2011, přitom pro posouzení problematiky je vždy nutné pracovat s delším časovým horizontem. Navíc jako kritický pro aktuální vývoj se jeví počátek finanční a posléze ekonomické krize, tj. léta 2008-2009. Těchto nedomyšleností/nepromyšleností celé přehledové kapitoly je nad rámec posudku (např. nejasné téma flexibility trhu práce, nejasná definice problému, nedostatek empirické evidence v části diskriminace atd.).

Oproti tomu přehledové části o veřejné politice v oblasti podpory zaměstnávání starších osob a agenturním zaměstnávání jsou zpracovány dostatečně podrobně a v druhém případě je patrná i autorčina reflexe na základě vlastních zkušeností s prací v agentuře. Autorka také uvádí příklady dobré praxe ze zahraničí, tam by nicméně opět bylo vhodné zasadit tyto do obecnějšího kontextu. Podobně v části o veřejných politikách se nevyhnula několika nepřesnostem (nutno však dodat, že politika a navazující legislativa se v posledních letech mění takovým způsobem, že se v ní obtížně vyznají i samotní tvůrci a realizátoři).

5) Analytická část a doporučení

Analýzy provedených rozhovorů a focus group působí nevyrovnaně. Na jedné straně poskytují rozhovory jistý vhled do způsobu agenturní práce a výběru uchazečů, na straně druhé se podstatná část zpracovaného materiálu vztahuje k politice zaměstnanosti, kde nepřináší nic nového a prezentuje spíše omezený rozhled personalistů v této oblasti. Jedinou výjimkou je hodnocení možností zapojení agentur do zprostředkování zaměstnání uchazečů z evidence Úřadu práce, z něhož vyplývají důležité podněty pro tvůrce PZ. Další navržená opatření na úrovni veřejné politiky nejsou dostatečně specifikována a diskutována (daňové zvýhodnění, flexibilnější zákoník práce). Ostatní formulovaná doporučení zůstávají na velmi obecné úrovni (firmy by se měly

zabývat zaměstnáváním starších pracovníků; bylo by ideální, kdyby v agenturách pracovali starší konzultanti; uchazeči o zaměstnání by se měli vzdělávat; potřebujeme motivovat starší zaměstnance).

Podstatné je posouzení této části z hlediska cílů práce, tj. zda se čtenář dozví více o způsobu práce agentur se staršími uchazeči a o jejich možné diskriminaci. Lze konstatovat, že práce nabízí vhléd do této problematiky, avšak s poměrně velkou výhradou. Tou je nedostatečné propojení s teorií, které by umožnilo jednak hlubší a strukturovanější vhléd, jednak zobecnění závěrů k teorii (viz výše). Takto práce spíše klouže po povrchu a to ve všech částech. Jistá povrchnost by se dala odpustit v části věnované obecně veřejné politice a diskriminaci jako veřejněpolitickému problému (protože se autorka chce věnovat úzkému výseku celé problematiky), ale v teoretické a především pak analytické části již nikoliv.

Přes svoji celkovou nevyrovnanost práce splňuje nároky kladené na magisterském stupni oboru veřejná a sociální politika. Obsahuje jak dobře zpracované a zajímavé části, tak i části spíše povrchní a navíc i nepřesné a nepodložené. Práci chybí jasná linka opřená o relevantní a dobře zpracovanou teorii a metodologii.

Z výše uvedených důvodů práci doporučuji přijmout k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

Otázky k obhajobě: viz výše.

Datum: 21.1. 2013

Podpis: